

יד. ציטוט חלק מברכה, שאין יוצאים בו ידי חובת הברכה כגון: "שהכל נהיה בדברך", "משיב הרוח ומוריד הגשם", "ברוך דיין האמת"^ל, אינו טעון גניזה^{לא}, אך אם יוצאים בו ידי חובה כגון "ברוך המבדיל בין קדש לחול", טעון הציטוט גניזה^{לב}.

טו. הנוסח "המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים" אין לזורקו בבזיון^{לד}.

טז. תיבת "אמן", רק כשנכתבה על ברכת חז"ל טעונה גניזה. ובל"ה אינה טעונה גניזה^{לד}.

פיוטים

יז. פיוט שתיקנו גדולי הדורות, והתקבל בכלל ישראל, אף אם אין בו שם ה' או פסוק, הרי הוא קדוש, וטעון גניזה. אך ציטוט חלק מהפיוט, אין בו קדושה, ואינו טעון גניזה^{לה}.

ל ראה בהערה הבאה, ועל תיבות ברוך דיין האמת שמדפיסים במודעות אבל, שמעתי כן מהגר"פ שיינברג והגר"נ קרליץ שליט"א, וביאר הגר"ק שכשכותבים זאת זה הבעת צער ולא מתכוונים לברכה. (והרי זה בכלל מה שכתב השו"ע יו"ד סי' רפ"ד סעי' ב', שלצחות מותר. י.פ.). אולם הגר"ש אלישיב שליט"א אמר לי שתיבות אלו טעונות גניזה.

לא דעת הגר"פ שיינברג, הגר"ש ואזנר, והגר"נ קרליץ שליט"א, שחלק מברכה אינו טעון גניזה, ולכן אמרו ש"אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת" או "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" ושאר הדוגמאות הנ"ל אינם טעונים גניזה. (אמנם העירני מו"ר שליט"א, שמאחר שיש מבעלי הנפש שכוונתם בהדפסת חלקי ברכות לתוכן הברכה באמת, לכן ראוי שלא להדפיס נוסחאות אלו כלל). אולם דעת הגר"ש אלישיב שליט"א, שאף חלק מברכה טעון גניזה, ולכן אמר שמשיב הרוח וכו' טעון גניזה, והוסיף שכן כתוב בגמ'. ונ"ל שכוונתו לגמ' שהבאנו לעיל (הערה כ"ט) וכוונת הגמ' "ברכות" גם חלק מברכה. (אך הגר"פ"ש הגרש"ו והגר"ק שליט"א סוברים שברכה היא רק ברכה שלימה ולא חלק מברכה). ושאלתיו, מכמה מילים יש לגנוז, (כי בפסוק הגדר הוא שמג' מילים יש לגנוזם). וענה, שאם רואים ומבינים במילים אלו שהם קטע מתפילה, כבר טעון גניזה, ואין משנה מספר המילים. ולכן "מוריד הטל" טעון גניזה. והעירני מו"ר שליט"א, על דבריו שאמר שאף שלט שכתוב בבתי כנסיות "מוריד הטל" וכדו' שטעון גניזה, שלכאורה אין כוונת השלט "לחלק מברכה" אלא להזכרה, ונהפך ד"ז לשם של הזכרה, כמו "תפילת שמו"ע" ושאלתי ד"ז להגריש"א, ואמר שאינו, והוסיף ששלט זה בא להורות הלכה, שבתקופה זו מזכירים דבר פלוני. וראה בסוף הספר בתשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א אות מ"ב ומ"ג.

לב הגר"נ קרליץ שליט"א, וטעמו הוא שבנוסח זה יוצאים ידי חובת הבדלה, כמבואר בסי' רצ"ט סי', אע"פ שכתב במשנ"ב שם שאינו ברכה, כיון שאין בה שם ומלכות.

לז אע"פ שאין לו שום מקור בקדמונים, מ"מ תיבת "המקום" היא כינוי לה' ואין לזרוקה, הגר"ש אלישיב שליט"א.

לח כשנכתבה על ברכה, מבואר בגמ' בשבת דף ק"ט ע"א, מאי אמן, א-ל מלך נאמן, אך אם לא נכתבה על ברכה אמר הגר"ש אלישיב שליט"א שאינה טעונה גניזה.

לה שמעתי מהגר"ש אלישיב, הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ שליט"א, שדין פיוט כדין ברכה שתיקנו אנשי כנה"ג. אמנם הגר"ק והגרש"ו אמרו שרק כשכתוב כולו טעון גניזה. משא"כ רק קטע ממנו (וכגון "מלאכי רחמים משרתי עליון") אינו טעון גניזה. אולם דעת הגר"ש אלישיב שליט"א שאף חלק מפיוט טעון גניזה, ולכן ציטוט כמו "מלאכי רחמים משרתי עליון" וכן "אבינו מלכנו קרע רוע גזר דיננו", טעון גניזה, ואין הבדל במספר המילים, שכל שניכר שהוא חלק מפיוט, טעון גניזה. עוד שמעתי מהגר"ש

זמירות שבת

יח. זמירות שבת שיש בהם הלכות שבת, פסוק או שם ה', טעונים גניזה. אך אם אין בהם מכל אלו ואינם אלא שבח השבת בלבד אינם טעונים גניזה, אבל לא ישליכם בבזיון¹.

אלישיב וכן ממו"ר הגר"ש אויערבאך שליט"א גדר הדבר לענין גניזה, שכל פיוט או תפילה שהתקבלו אצל עדה בעם ישראל נחשבת לתפילה או פיוט, וטעון גניזה.

לכשיש בהם שם ה' או הלכות, פשוט, שטעונים גניזה. אך כשהם רק שבח השבת, שמעתי מהגר"ש אלישיב שליט"א שאינם טעונים גניזה, אך לא ישליכם בבזיון. ונראה שקטע מהם כגון "ולמזהיר ולנוהר שלומים תן כמי נהר" לא טעון גניזה דומיא למש"כ בסעי' י"ד. ועיין להלן בסוף הספר בתשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א אות ס"ה.

¹הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה